

Så tar du hand om din *Phalaenopsis* orkidé

Phalaenopsis (brudorkidé) är en vacker och relativt lättskött orkidé. De trivs ungefär i samma miljö som vi gör och blommorna varar dessutom härligt länge – upp till tre månader är inte ovanligt. (Bild: *Phalaenopsis* Mini Mark 'Holm'.)

Phalaenopsis – en snabbguide

- **Ljus** – Alla orkidéer vill ha mycket ljus, men skydda mot direkt sol
- **Vatten** – Vattna när den nästan är helt torr, doppa den i en gång i veckan
- **Näring** – Ge en svag dos näring vid varje vattning när den växer
- **Temperatur** – Normal rumstemperatur fungerar alldeles utmärkt
- **Dialog** – Prata med din orkidé dagligen för bästa resultat, valfritt ämne

Orkidéer

Orchidaceae familjen är en av de största, äldsta och mest skiftande familj av blommande växter i världen. De växer på alla jordens kontinenter förutom Antarktis och tros ha funnits i drygt 120 miljoner år – sedan dinosaurietiden. Det finns över 800 beskrivna släkten och 25 000 arter (vissa säger närmare 30 000) och ytterligare drygt 100 000 hybrider. Blommornas starka färger, bisarra former, och förtrollande lukter har utvecklats för att locka till sig pollinerare. Många arter har en helt unik relation med en enda typ av insekt eller fågel som pollinerar dess blommor.

Den första *Phalaenopsis* arten (*amabilis*) upptäcktes för över 300 år sedan i Indonesien, men släktet "*Phalaenopsis*" skapades först 1825 av den holländska botanisten C.L. Blume.

Odling

Orkidéer har ett oförtjänt rykte att vara svårödlade. Men vet man bara lite vad de förväntar sig så är de inte mer krävande än andra krukväxter. Vissa *Phalaenopsis* har dock drivits ganska hårt hos odlaren för att de snabbt skall blomma så att de kan säljas. Detta innebär att det *ibland* kan ta ett par år för plantan att hämta sig innan den blommar om igen. Men misströsta inte, de flesta *Phalaenopsis* orkidéer blommar snällt en gång om året, vissa arter/hybrider blommar nästan oavbrutet. Medellivslängden för en monopodial orkidé som *Phalaenopsis* ligger på runt 30 år, så tar du hand om din *Phalaenopsis* belönar den dig med härliga blommor år efter år.

Ljus

Phalaenopsis orkidéer trivs bäst i ljus skugga, så ett norr- eller östfönster är perfekt året om. I ett söder eller västerfönster får du skydda den från direkt solljus under sommarhalvåret (t.ex. bakom en ljus gardin) så att inte bladen bränns. Du kan känna på bladen, är de mycket varmare än vanligt håller de på att brännas. Brännskador är fula och försvinner aldrig. Står plantan dock för mörkt, till exempel inne i rummet, kommer den inte att blomma igen.

Luftfuktighet

Phalaenopsis är inte lika krävande när det gäller luftfuktighet som vissa andra arter. De trivs i stort sett när vi trivs. Men ju högre relativ luftfuktighet ju bättre, 50-75% är optimalt men svårt att uppnå inomhus.

Temperatur

Normal rumstemperatur fungerar alldeles utmärkt. Håll temperaturen över 15 grader på natten och mellan 21-28 grader på dagen. För att stimulera blomningen kan vissa arter kräva en svalare period under ett par veckor på hösten eller våren, de flesta hybrider i blomsterhandeln är dock ganska förlåtande. Men blommor den inte om en (i vissa fall två) gånger om året kan du prova att ställa den svalt men ljusst i någon månad, ställ sedan fram den igen och ge den så mycket ljus den klarar utan att bränna bladen.

Vattning

Phalaenopsis vill torka ur ordentligt mellan vattningarna, men eftersom den inte har några bulber att lagra vatten i vill den inte torka ut helt. Vattna därför grundligt när den nästan är torr. Under vanliga inomhus förhållanden brukar det vara ca 1 gång i veckan – lite oftare under varma sommarkvarnar då den får mycket ljus, och mer sällan då vintermörkret bromsar tillväxten. Doppa ner den i rumstempererat vatten med en svag dos näring i någon minut så att de tjocka silvriga rötterna blir gröna och saftiga igen. En fjärdedel av rekommenderad dos näring vid varje vattning under tillväxtperioden är bäst. Vanlig krukväxtnäring fungerar utmärkt. Det är jätte viktigt att inte låta vatten bli stående i ytterkrukan, eller stå kvar i bladrossetten. Skulle vatten hamna i bladrossetten, blås ur det eller torka upp med en bit papper eller ett melittafilter. Spola igenom krukan rikligt med vatten utan näring en gång i månaden. Det förhindrar att salter och mineraler från både vatten och näring byggs upp i krukan vilket skadar rötterna i längden.

Luftcirkulation

Bra luftcirkulation förebygger problem som t.ex. svamp och mögel. Ju fuktigare det är desto bättre luftcirkulation krävs. Bra luftcirkulation skyddar även mot både värme och kyla.

Omplantering

De flesta orkidéer föredrar en liten kruka. Någon centimeter större än rotsystemet är lagom. Ofta kan man använda samma kruka igen och bara byta ut barken. Man planterar om då odlingsmedium har brutits ned och börjar hålla för mycket vatten vilket lätt leder till rotröta. Det brukar vara dags ungefär vart annat eller var tredje år. Det är bäst att plantera om den precis efter den har blommat färdigt. *Phalaenopsis* är en epifyt, med andra ord en växt som lever på andra växter, t.ex. träd i mager kompost (löv, bark mm.) som torkar snabbt. Odlingsmedium skall därför vara luftigt och lagom fukthållande. De trivs bäst i pinjebark eller en orkidékompost – aldrig vanlig blomjord. Plastkrukor funkar bra. Glaskrukor, även om det är trendigt just nu, rekommenderar jag inte då glaset lätt kan bli som ett brännglas i solen på fönsterkarmen.

Efter blomningen

Skär helst inte av stängeln innan den har torkat helt. Men ibland är ju stänglarna väldigt långa och är i vägen. Klipp då av dem ändå, men använd en flammad sax eller kniv och strö lite kanel på snittytan.